

ZAKON BR.08/L-255**O SOCIJALNIM I PORODIČNIM USLUGAMA****Skupština Republike Kosova,**

Na osnovu člana 65. (1) Ustava Republike Kosovo,

Usvaja:

ZAKON O SOCIJALNIM I PORODIČNIM USLUGAMA**POGLAVLJE I.
OPŠTE ODREDBE****Član 1.
Cilj**

Ovim zakonom uređuju se socijalne i porodične usluge za lica i porodice koje su u stanju potrebe, dužnosti i odgovornosti javnih i privatnih ustanova koje izrađuju politike i pružaju socijalne i porodične usluge, kao i dužnosti i odgovornosti privatnih ustanova koje pružaju socijalne i porodično usluge.

**Član 2.
Delokrug primene**

Odredbe ovog zakona primenjuju javne i privatne ustanove, nevladine organizacije i drugi pružaoci socijalnih i porodičnih usluga radi obezbeđivanja dobrobiti, brige o dostojanstvu i životu lica u stanju potrebe u skladu sa važećim zakonodavstvom.

**Član 3.
Definicije**

1. Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1.1. Socijalne usluge – usluge koje se pružaju metodama socijalnog rada i drugim metodama, u cilju povećanja dobrobita za pojedince, ugrožene porodice i zajednicu, koje pomažu u otklanjanju opasnosti i siromaštva, unapređenju inkluzije i integracije u cilju ostvarivanja potpunog potencijala u životu;

1.2. Neposredno socijalno staranje – delatnost organizovana u javnom interesu za pružanje pomoći licima u stanju socijalne potrebe, oko kućnih poslova, lične nege, kretanja, komuniciranja i vršenje nadzora, staranje koje se može pružiti u kući samog lica, posebnom centru za dnevni boravak ili rezidentnoj ustanovi;

1.3. Stručno savetovanje – sistematski i programirani proces pružanja informacija, saveta i uputstava u cilju ukazivanja pomoći pojedincu, porodici, grupi i zajednici radi poboljšanja njihovih socijalnih i međuljudskih prilika;

1.4. Materijalna pomoć – obezbeđivanje novca, privremenog smeštaja, ishrane, plaćanja lekarskih troškova, odeće ili svake druge potrepštine hitne prirode za pojedinca ili porodicu, koji nemaju druga sredstava na raspolaganju;

1.5. Lice u stanju potrebe – svako lice koje se nalazi na teritoriji Republike Kosova, bez obzira na njegov status ili zemlju porekla, koje je u stanju potrebe za socijalnim uslugama, ne ograničavajući se na, jer je:

- 1.5.1.dete bez roditeljskog staranja;
- 1.5.2.dete u opasnosti od gubitka roditeljskog staranja;
- 1.5.3.dete sa poremećajem u ponašanju;
- 1.5.4.žrtva zlostavljanja i maltretiranja, uključujući fizičko, psihičko, seksualno i zanemarivanje;
- 1.5.5.dete u sukobu ili u kontaktu sa zakonom;
- 1.5.6.usled poremećenih odnosa u porodici;
- 1.5.7.usled poodmaklih godina;
- 1.5.8.usled ograničene fizičke sposobnosti;
- 1.5.9.usled ograničene mentalne sposobnosti;
- 1.5.10.usled opasnosti od iskorišćavanja ili zloupotrebe;
- 1.5.11.usled nasilja u porodici i bilo koje druge vrste rodno zasnovanog nasilja;
- 1.5.12.usled trgovine ljudima;
- 1.5.13.usled uključivanja dece u teške radove;
- 1.5.14.usled zavisnosti od psihoaktivnih supstanci, kao što su: alkohol, droga ili bilo koja druga prirodna ili farmaceutska supstanca koja izaziva zavisnost;
- 1.5.15.usled vanrednih situacija ili nepogoda uzrokovani prirodom ili čovekom; ili
- 1.5.16.usled bilo kog drugog razloga koji lice dovodi u stanje socijalne potrebe.

1.6.Porodica u stanju potrebe – porodica u kojoj jednom ili oboma roditeljima ili staratelju je potrebna pomoć, ili slučajevi kada je zbog njihovog stanja ili stanja deteta potrebno zbrinjavanje deteta;

1.7.Stručnjak za socijalne usluge – pružalac socijalnih i porodičnih usluga sa odgovarajućom stručnom spremom iz oblasti socijalnog rada, psihologije, sociologije, prava, pedagogije ili bilo koje druge oblasti usko povezane sa socijalnim i porodičnim uslugama, koji je licenciran i upisan u registar Ministarstva, koji pruža socijalne i porodične usluge iz oblasti svoje profesionalne odgovornosti i nadležnosti;

1.8.Ministarstvo – resorno Ministarstvo za socijalna pitanja;

1.9.Opština – Glavni grad Priština i opštine u Republici Kosovo;

1.10.Odeljenje – relevantno Odeljenje pri Ministarstvu za politike i socijalne i porodične usluge;

1.11.Stručni savet za socijalne i porodične usluge – mehanizam za razvoj programa za kontinuirano stručno usavršavanje za pružaoce socijalnih usluga i licenciranje pojedinačnih pružalaca socijalnih i porodičnih usluga;

1.12.Centar za socijalni rad – administrativna i stručna socijalna ustanova na nivou opštine,

nadležna za zaštitu građana u stanju socijalne potrebe;

1.13.Organ starateljstva – nadležni organ koji deluje u okviru Centra za socijalni rad, koji je zadužen za zaštitu interesa dece i odraslih, koji se sastoji od grupe stručnjaka sa profesionalnim iskustvom u posebnoj oblasti odgovornost;

1.14.Voditelj slučaja – odgovorni službenik kojeg imenuje Organ starateljstva za vođenje slučaja, koji u saradnji sa relevantnim akterima procenjuje potrebe korisnika i izrađuje plan staranja;

1.15.Zakonski staratelj – lice koje je postavljeno odlukom Organa starateljstva, a koje je dužno da zakonski zastupa prava i interesa lica pod starateljstvom;

1.16.Panel za usvojenje – označava stručno telo koje osniva Ministarstvo za nesmetano odvijanje i praćenje lokalnog i međunarodnog procesa usvojenja;

1.17.Panel za porodični smeštaj– stručno telo koje daje saglasnost za smeštaj deteta ili odrasle osobe u porodični smeštaj unutar ili van kruga porodice, na osnovu procene Organa starateljstva, kojima se obezbeđuje smeštaj i staranje pružanjem socijalnih usluga u porodičnom krugu biološke porodice ili van porodičnog kruga biološke porodice;

1.18.Panel za rezidencijalni smeštaj – stručno telo na centralnom i lokalnom nivou koje daje saglasnost za smeštaj deteta, odraslih i starijih osoba u rezidencijalni smeštaj, na osnovu procene Organa starateljstva, kojima se obezbeđuje smeštaj i staranje pružanjem socijalnih usluga;

1.19.Dete – lice do 18 godina;

1.20.Maloletnik – lice od 14 do 18 godina;

1.21.Punoletno lice – lice koje je navršilo osamnaest (18) godina života;

1.22.Mladi – lica do 24 godine;

1.23.Organizacije civilnog društva – organizacije utvrđene u skladu sa važećim zakonodavstvom;

1.24.Porodica – označava porodicu prema odredbama relevantnog Zakona o porodici na Kosovu;

1.25.Samohrani roditelj – roditelj koji se sam stara o svom detetu i izdržava ga, a drugi roditelj je preminuo ili je nepoznat, nestao ili nepoznatog prebivališta ili boravišta, lišen poslovne sposobnosti ili roditeljskog prava, razveden ili rastavljen roditelj;

1.26.Samac – lice koje nije u bračnoj ili vanbračnoj zajednici, odnosno nema porodicu i živi samo;

1.27.Vanbračna zajednica – zajednica života žene i muškarca koji nisu u zakonskom braku, koja ispunjava uslove propisane posebnim zakonom kojim se uređuju porodični odnosi;

1.28.Korisnik socijalnih i porodičnih usluga – pojedinac, članovi porodice i porodica u celini, koji ostvaruju prava i usluge u skladu sa ovim zakonom;

1.29.Osoba sa invaliditetom – osoba koja ima dugotrajna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja, koja u interakciji sa različitim preprekama mogu da spreče njeno puno i efektivno učešće u društvu na ravnopravnoj osnovi sa drugima;

1.30.Imovinsko stanje – prihodi i bogatstvo pojedinca, samca ili porodično bogatstvo.

Član 4. Načela

1. Socijalne usluge se rukovode načelom:

1.1.poštovanja integriteta i dostojanstva korisnika socijalnih usluga, deteta ili odrasle osobe, koje se zasniva na socijalnoj pravdi, odgovornosti i solidarnosti koja se pruža, poštujući fizički i psihički integritet, bezbednost, kao i poštovanje moralnih, kulturnih i verskih uverenja u skladu sa zagaranovanim ljudskim pravima i slobodama;

1.2.nediskriminacije korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, veroispovesti, političkom opredeljenju, sindikalnom ili drugom određenju, imovinskog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugim ličnim kvalitetima i kontinuiteta pružanja socijalnih usluga;

1.3.obaveštavanja korisnika o svim podacima koji su od značaja za utvrđivanje njihovih socijalnih potreba i ostvarivanje prava, kao i o tome kako te potrebe mogu biti zadovoljene na zadovoljavajući način;

1.4.pojedinačnog i lakog pristupa korisniku u pružanju socijalnih usluga svima onima koji su u stanju socijalne potrebe, tako da se ove usluge obezbeđuju i pružaju, što je više moguće u blizini porodice ili zajednice korisnika usluge kako bi se obezbedila društvena dobrobit i efikasno korišćenje sredstava;

1.5.garantovanja aktivnog učešća korisnika u stvaranju, izboru i korišćenju socijalnih prava, koje se zasniva na učešću, proceni stanja i potreba, kao i odlučivanju za prijem potrebnih usluga;

1.6.poštovanja najboljeg interesa korisnika u ostvarivanju prava na socijalne usluge;

1.7.sveobuhvatnosti i pluralizma usluga i pružalaca socijalnih usluga prema uslovima i na način predviđen zakonom;

1.8.transparentnosti u pogledu uključivanja mišljenja o socijalnoj zaštiti u sredstvima javnog informisanja, kao i na druge načine u skladu sa zakonom;

1.9.poštovanja privatnosti prilikom pružanja usluga socijalne zaštite korisniku prava u sistemu socijalne zaštite;

1.10.tajnosti i zaštite podataka o ličnosti, tako da se korisniku prava u sistemu socijalne zaštite mora obezbediti tajnost i zaštita podataka o ličnosti u skladu sa zakonom;

1.11.kontinuiteta socijalnih usluga, što znači usmeravanje i praćenje korisnika tokom određenog vremenskog perioda kroz sveobuhvatan paket usluga koji pokriva svaki nivo i intenzitet zdravstvene i socijalne zaštite koji bi osobi mogli biti potrebni tokom života;

1.12.ne činjenja ikakve štete, što znači da se socijalne usluge moraju pružati na osnovu razumevanja konteksta u kome nastaju društveni problemi kroz procenu na koji način intervencija može da utiče na odluku o pružanju socijalnih usluga uz izbegavanje negativnog uticaja i postizanje pozitivnog uticaja;

1.13.osobe i porodice u centru, što znači da se socijalne usluge moraju pružati prilagođavanjem potrebama svakog korisnika, razvojem pojedinačnog plana intervencije za svaki slučaj u skladu sa složenošću slučaja;

1.14.pružanja sveobuhvatnih i integrisanih usluga, koje se pružaju kroz procenu višestruke ugroženosti korisnika kao pojedinca ili u grupi;

1.15.procene i spremnosti za pružanje kvaliteta, što znači da se socijalne usluge moraju razvijati sistemskim pristupom za unapređenje kvaliteta pruženih usluga, kao i metodologijom za nadzor i praćenje realizacije novih programa.

POGLAVLJE II. SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Član 5. Socijalne i porodične usluge

1.Socijalne i porodične usluge imaju za cilj:

1.1.pružanje pomoći pojedincu, porodici, grupi i zajednici, bez obzira na starost, invaliditet, socijalne probleme, koji su delimično ili potpuno, privremeno ili trajno izgubili sposobnost ili mogućnost da se samostalno staraju o svom privatnom životu ili porodici, kao i njihovom učešću u društvu;

1.2.stvaranje uslova za razvoj i jačanje pojedinca i porodice za osposobljavanje i mogućnosti za samostalno rešavanje društvenih problema, održavanje veza sa društvom, kao i za prevazilaženje socijalne isključenosti;

1.3.jačanje porodice i sprečavanje odvajanja deteta od svoje porodice, kroz usluge koje omogućavaju izgradnju i očuvanje porodičnog jedinstva, a ako to nije moguće, onda mora omogućiti smeštaj deteta u porodičnu sredinu, starajući se o pravima, dobrobit i najboljim interesima deteta.

2.Vlada i opštine obezbeđuju i pružaju socijalne i porodične usluge u skladu sa zakonom.

3.Pružanje socijalnih i porodičnih usluga iz stava 2. ovog člana može se poveriti i drugim fizičkim i pravnim licima licenciranim u skladu sa ovim zakonom.

4.Opština može utvrditi i pružati i druge socijalne i porodične usluge u skladu sa potrebama stanovništva relevantne opštine, i to:

4.1.ličnu pomoć osobama sa invaliditetom;

4.2.stambenu podršku;

4.3.sigurni i bezbedni smeštaj;

4.4.pomoć u staranju odraslih osoba nakon puštanja iz ustanova ili porodica domaćina;

4.5.jednokratnu pomoć u naturi koja se daje u vanrednim situacijama;

4.6.usluge javne kuhinje;

4.7.pomoć za školovanje deteta i porodice u stanju socijalne potrebe;

4.8.pomoć u obrazovanju i školovanju deteta sa posebnim obrazovnim potrebama;

4.9.subvencionisanje komunalnih troškova za siromašnu porodicu;

4.10.pomoć u stambenom zbrinjavanju siromašnih porodica i pojedinaca kao i onih koji su stanju socijalne potrebe;

4.11.troškovi sahrane korisnika prava iz ovog zakona;

4.12.usluge podrške putem 24-časovne telefonske linije;

4.13.subvencionisanje usluga lokalnog prevoza; i

4.14.druga prava i usluge za potrebe građana relevantne opštine.

5.Prava iz ovog zakona ostvaruju se nakon iscrpljivanja raspoloživih mogućnosti pojedinca ili porodice. Socijalne i porodične usluge pružaju se sa ciljem prevencije socijalnih problema pojedinca, porodice, grupe i zajednice, kao i garantovanja dobrobiti i socijalne kohezije porodice i društva.

Član 6. Korisnici socijalnih usluga

1.Korisnici socijalnih i porodičnih usluga su pojedinac, član porodice i porodica u celini, koji prava i usluge ostvaruju u skladu sa zakonom.

2.Prava korisnika socijalnih usluga ostvaruju se kroz finansijsku podršku, socijalne usluge i druge mere koje se pružaju pojedincu, članu porodice ili porodici.

Član 7. Jednako postupanje

1.Korisnik socijalne usluge ima pravo na socijalnu zaštitu, koja se zasniva na jednakom i pravičnom postupanju.

2.Zabranjen je svaki vid diskriminacije u sprovođenju socijalne zaštite i socijalnih i porodičnih usluga.

Član 8. Pružaoци socijalnih i porodičnih usluga

1.Pružaoци socijalnih i porodičnih usluga su Vlada i opštine.

2.Socijalne i porodične usluge, pored javnih ustanova socijalnih usluga, mogu pružati i nevladine organizacije, fizička i pravna lica u skladu sa zakonom.

3.Vlada utvrđuje sistem socijalnih usluga, izrađuje razvojne politike i strategije, prava i kriterijume za korisnike socijalnih i porodičnih usluga, kao i obezbeđuje ostvarivanje zakonom predviđenih prava.

4.Opština:

4.1.sprovodi politike, strategije i standarde koje je utvrdila Vlada;

4.2.izrađuje godišnji i srednjoročni plan socijalnih usluga, na osnovu analize socijalnog stanja i potreba stanovništva na svojoj teritoriji;

4.3.odlučuje o pravima utvrđenim ovim zakonom, kao i utvrđuje uslove za ostvarivanje prava, mera i programa;

4.4.obezbeđuje sredstva za ostvarivanje prava utvrđenih zakonom;

4.5.obavlja i druge poslove u ostvarivanju ciljeva socijalne i porodične zaštite.

Član 9.

Osnovne životne potrebe

1.Osnovne životne potrebe su hrana, voda, smeštaj, odeća, nega, kućne potrepštine, grejanje i zdravstvene potrebe, kako bi se obezbedio egzistencijalni minimum, uključujući i učešće u životu zajednice i socijalne inkluzije.

2.Kod dece i punoletnih lica, lične životne potrebe uključuju i potrebe koje proizilaze iz njihovog razvoja, rasta, nege, obrazovanja i školovanja.

3.Za decu i odraslih osoba sa invaliditetom, pored osnovnih životnih potreba, postoje i dodatne potrebe koje proizilaze iz fizičkih i psihičkih smetnji, odnosno višestrukog invaliditeta, u cilju njihovog aktivnog uključivanja u svakodnevni života zajednice na ravnopravnoj osnovi sa drugima.

Član 10.

Odgovornost za ispunjavanje životnih potreba

Svaka osoba se stara o zadovoljavanju svojih životnih potreba i potreba drugih lica u skladu sa zakonom.

Član 11.

Lica koja uživaju pravo na socijalne i porodične usluge

1.Pravo na socijalne i porodične usluge uživaju:

- 1.1.državljeni Republike Kosovo sa prebivalištem na teritoriji Kosova;
- 1.2.strani državljanin sa dozvolom za privremeni boravak ili stalnim boravkom na Kosovu;
- 1.3.lice sa statusom tražioca azila i stranac pod supsidijarnom zaštitom u skladu sa zakonom.

2.Prava iz stava 1. ovog člana može da uživa i lice kome je, zbog posebnih okolnosti i opasnosti, potrebno da se pruži odgovarajući vid zaštite, imajući pravo na jednokratnu novčanu pomoć i u službi privremenog smeštaja.

Član 12.

Saradnja u pružanju socijalnih i porodičnih usluga

1.U cilju što efikasnijeg i delotvornijeg pružanja socijalnih i porodičnih usluga, institucije na centralnom i lokalnom nivou sarađuju i koordiniraju delovanja među sobom i sa drugim akterima koji pružaju socijalne i porodične usluge.

2.Opštine učestvuju u finansiranju socijalnih i porodičnih usluga u međuopštinskoj saradnji i koordinaciji.

Član 13.

Ograničavanje ostvarivanja prava na socijalne i porodične usluge

1.Prava na socijalne i porodične usluge utvrđene ovim zakonom ne može ostvariti lice koje to pravo koristi prema drugim zakonskim odredbama.

2.Prava na staranje i socijalne usluge su lična i ne mogu se preneti niti naslediti.

3.Novčana pomoć koja se ostvaruje u skladu sa ovim zakonom ne može biti predmet obaveznog obezbeđenja ili izvršenja.

POGLAVLJE III.

PRAVO NA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE, KLASIFIKACIJA I OBLICI ZAŠTITE

Član 14.

Pravo na socijalne i porodične usluge

1.Socijalne i porodične usluge obuhvataju aktivnosti, mere i programe namenjene sprečavanju, utvrđivanju, zaštiti, rehabilitaciji, reintegraciji i rešavanju problema i poteškoća pojedinca i porodice, kao i unapređenju kvaliteta njihovog života u zajednici.

2.Socijalne i porodične usluge se mogu pružati privremeno ili na duži period, u zavisnosti od potreba korisnika i organizuju se kao usluge za decu, mlade, porodice i za odrasle i starije osobe, poštujući društvene veze kruga korisnika i porodice.

3.U zavisnosti od potreba korisnika, socijalne usluge se mogu pružiti istovremeno i u kombinaciji sa uslugama koje pružaju obrazovne i zdravstvene ustanove i drugi pružaoci usluga (u daljem tekstu: integrisane usluge).

4.Integrisane usluge uređuju se podzakonskim aktom koji predlaže Ministarstvo, a usvaja Vlada.

Član 15.

Procena i planiranje usluga

1.Procena obuhvata procenu stanja korisnika usluga, potreba, sposobnosti, ugroženosti, rizik i drugih lica u krugu porodice i društva od značaja za korisnike, procenu staratelja, negovatelja ili usvojlaca.

2.Planiranje uključuje planiranje u cilju korišćenja ovih usluga ili određivanja mera zaštite za korisnika, porodicu i zajednicu.

3.Radnje iz st. 1. i 2. ovog člana obezbeđuju Ministarstvo i opština, dok pružanje socijalnih usluga vrši Centar za socijalni rad, nevladine organizacije, pravna lica, privatni pružaoci i individualni pružaoci u skladu sa zakonom.

4.Procenu i planiranje u slučaju pružanja usluga vrše pružaoci socijalnih i porodičnih usluga u skladu sa zakonom.

Član 16.

Klasifikacija socijalnih usluga

1.Socijalne i porodične usluge klasifikuju se u kategorije primarnih, sekundarnih i tercijarnih usluga, pri čemu svaka kategorija ima različitu svrhu.

2.Ministarstvo i opština su odgovorni da obezbede da dovoljan broj socijalnih usluga svake od tri kategorije odgovaraju potrebama korisnika na celoj teritoriji zemlje.

Član 17.

Primarne usluge

1.Primarne usluge su preventivne i opšte usluge koje su dostupne ili pružaju u vidu rane intervencije u porodici i zajednici u kojoj korisnik živi.

2.Primarne socijalne usluge se pružaju ciljano, namenjeno ili finansijski podržano kako bi se smanjila ugroženost korisnika koji je identifikovan kao podoban.

3.Primarne usluge uključuju, ali nisu ograničene na:

- 3.1.informativne savete kao usluga koja se pruža u cilju pružanja pomoći pojedincu na dobijanju informacija o tome kako sebi može pomoći ili imati pristupa podršci negde drugde;
- 3.2.konsultativno, terapijsko ili mentorsko savetovanje, koje ima za cilj poboljšanje situacije pojedinca korišćenjem terapijskih tehnika i tehnika psiho-socijalne podrške uobičajene u oblasti psihologije;
- 3.3.obrazovanje roditelja koje ima za cilj da pomogne roditeljima da steknu veće znanje i svest o fazama razvoja deteta, efikasnim tehnikama porodične komunikacije i pozitivnim disciplinama;
- 3.4.stambena podrška, koja obezbeđuje rezervisano ili finansijski podržano stanovanje kako bi se omogućilo pojedincima da ostanu ili se angažuju u društvu i vode funkcionalan život;
- 3.5.usluge dnevne nege u porodici i zajednici obuhvataju aktivnosti koje podržavaju boravak korisnika u porodici, odnosno u užem krugu, odnosno u zajednici;
- 3.6.mentorstvo profesionalnih aktivnosti za pomoć osobi u traženju posla;
- 3.7.pravne usluge od iskusnog stručnjaka ili od relevantne institucije za pružanje besplatne pravne pomoći u pravnim stvarima kako bi se pomoglo korisniku u rešavanju pitanja pravne prirode;
- 3.8.kućna nega i pomoć, koja se pruža u kuće lica koje prima pomoć, je usluga koja može da obuhvata nabavku hrane, obavljanje kućnih poslova, nabavku lekova, davanje terapije, održavanje higijene u sobi, obavljanje poslova u zajednici, kao i zadovoljavanje drugih dnevnih potreba;
- 3.9.usluge prevoza mogu se pružiti osobi sa ograničenom pokretljivošću kako bi se pomoglo ovoj osobi da koristi druge usluge ili da se kreće radi uključivanja u društvo.

Član 18. **Sekundarne usluge**

- 1.Sekundarne usluge su specijalizovane socijalne usluge za lečenje i rehabilitaciju lica koje prima uslugu, koje je ugroženo ili čija su prava povređena. Ove usluge su neophodne za lečenje i rehabilitaciju smanjenjem rizika i rešavanjem negativnih uticaja negativnih iskustava, kao što su trauma i nasilje.
- 2.Usluge se pružaju što je moguće bliže prebivalištu korisnika, ili na zahtev korisnika i u cilju garantovanja tajnosti i korisnika, u mestu po izboru korisnika, u opštini prebivališta ili boravišta.
- 3.Sekundarne usluge uključuju, ali nisu ograničene na:
 - 3.1.specijalizovane usluge socijalno-terapijska savetovanja gde se leče slučajevi kao što su: traume, depresija, samoubilačke misli, itd.;
 - 3.2.usluge reintegracije i pripreme za usluge i programe za samostalni život koji uključuju u niz mera, kao što su: praćenje, savetovanje, planiranje koraka reintegracije i podrška koja se mora pružiti tokom sprovođenja ovih koraka, povezivanje i veza sa pružaocima drugih usluga i ponovno ujedinjenje osobe sa njenim prirodnim prebivalištem dok se osoba potpuno i bezbedno ne integriše u porodicu ili zajednicu;
 - 3.3.program i lečenje od zloupotrebe supstanci;
 - 3.4.usluge mentorstva su savetodavne usluge koje pomažu u prevazilaženju i smanjenju

rizika.

Neni 19. Tercijarne usluge

1.Tercijarne usluge su socijalne usluge kontinuirane i intenzivne nege koje se pružaju osobama u opasnosti ili žrtvama 24 sata dnevno tokom cele nedelje. Osoba ostaje kraće ili duže radi lečenja ili rehabilitacije.

2.Usluga se pruža što je moguće bliže prebivalištu korisnika, ali ne nužno u istoj opštini.

3.Tercijarne usluge uključuju, ali nisu ograničene na:

3.1.porodični smeštaj u okviru ili van biološke porodice gde se detetu ili odrasloj osobi pruža smeštaj i nega u porodičnom okruženju. Stambene usluge obuhvataju prijem, smeštaj, hranu, odeću, higijenu, sobnu negu, zdravstvenu negu, starateljstvo, obrazovanje, radne aktivnosti, psiho-socijalnu rehabilitaciju i slobodno vreme;

3.2.mali grupni domovi kao oblik alternativne nege i zaštite van biološke porodice. Usluge obuhvataju prijem, smeštaj, hranu, odeću, higijenu, sobnu negu, zdravstvo i negu, starateljstvo, obrazovanje, radne aktivnosti, psiho-socijalnu rehabilitaciju i slobodno vreme;

3.3.prihvatni centar je sklonište kao privremeni smeštaj organizovano za pojedince, njihove krvne srodnike ili porodicu domaćina, koji se nalaze u teškim ili vanrednim situacijama, do upućivanja u drugu stručnu službu. Ove usluge obuhvataju prijem, smeštaj, hranu, odeću, higijenu, sobnu negu, zdravstvo i negu, starateljstvo, obrazovanje, radne aktivnosti, psiho-socijalnu rehabilitaciju i slobodno vreme;

3.4.pomoćno stanovanje u grupnim domovima kao poseban oblik stanovanja u kome se pružaju pomoćne usluge za do pet (5) lica koja borave zajedno 24 sata dnevno, a obezbeđuju im se stalno ili privremeno stručno i organizovano radi kratkoročnog dugoročnog zadovoljavanja osnovnih životnih potreba.

Član 20. Usluge i oblici zaštite

1.Usluge zaštite za korisnika pružaju se kroz sledeće oblike:

1.1.starateljstvo;

1.2.porodični smeštaj, koje obuhvata porodični smeštaj kod rođaka i porodični smeštaj kod druge porodice za decu, odrasle u stanju potrebe i stara lica;

1.3.rezidencijalni smeštaj korisnika, uključujući različite vrsta kuća ili centara, kuće u zajednici (u daljem tekstu: rezidencijalni smeštaj), prihvatna mesta i druge vrste smeštaja u skladu sa zakonom;

1.4.usvojenje, kao trajni oblik pravne i porodične zaštite deteta bez roditeljskog staranja;

1.5.samostalan život pod nadzorom.

Član 21. Starateljstvo

1.Starateljstvo je vid zaštite deteta bez roditeljskog staranja, koje se stavlja pod starateljstvom i uživa posebnu zaštitu javnih institucija, ako njegovi roditelji nisu u mogućnosti da vrše roditeljsko

staranje, ne ograničavajući se samo na razloge smrti oba roditelja ili nisu poznati, oglašeni su nestalima, lišeni roditeljskog staranja ili su izgubili poslovnu sposobnost, ili iz nekog drugog razloga koji po odluci suda daje osnov za smeštaj u interesu dobrobiti deteta.

2.Starateljstvo kao vid zaštite pruža se punoletnom licu koje je odlukom suda lišeno poslovne sposobnosti.

3.Starateljstvo za posebne slučajeve postavlja se zbog neodređene imovine (posebno starateljstvo), u ime navodne imovine lica, u slučajevima kada je vlasnik imovine nepoznat i kada to lice nema zakonskog zastupnika, kao i kada je starateljstvo neizbežno zbog zaštite pravnih interesa lica.

4.Posebno starateljstvo se postavlja za dete u slučajevima kada roditelji vrše roditeljsko staranje, ali između njih i deteta postoji spor o očiglednom pravnom poslu u vezi sa imovinom deteta.

5.Postupak postavljanja starateljstva, vrste starateljstva i druga pitanja u vezi sa starateljstvom uređuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 22. **Porodični smeštaj**

1.Porodični smeštaj je vid zaštite i pružanja socijalnih usluga van biološke porodice i kod srodnika, kod kojih se detetu ili odrasloj osobi obezbeđuje smeštaj i staranje pre svega u bližoj porodice u skladu sa zakonom.

2.Smeštaj dece i mladih obuhvata i pripremu za povratak roditeljima, drugo stalno životno uređenje i pripremu za samostalan život.

3.Smeštaj odraslih omogućava održavanje ili unapređenje kvaliteta života radi obezbeđivanja neophodnih uslova za njihov razvoj, obrazovanje i osposobljavanje za samostalan život i rad.

4.Smeštaj korisnika usluga može biti privremeno, dnevno i dugoročno.

5.Usluge smeštaja obuhvataju usluge prijema, smeštaja, ishrane, obezbeđivanja odeće, održavanja higijene u sobi, zdravstvene zaštite i nege, zaštite, obrazovanja i školovanja, razvoja radnih aktivnosti, psiho-socijalne rehabilitacije, reintegracije i organizovanja slobodnog vremena.

6.Korisniku usluge smeštaja individualnim planom utvrđuje se vrsta usluga koje koristi tokom smeštaja, u zavisnosti od utvrđenih potreba i izbora korisnika.

7.Usluge porodičnog smeštaja obuhvataju i pripremu korisnika za povratak u njegovu porodicu, odnosno smeštaj u neki drugi oblik zaštite.

8.Usluge smeštaja obezbeđuju Ministarstvo i opština, dok ih pružaju Centri za socijalni rad, nevladine organizacije i druga fizička i pravna lica koja obavljaju delatnost socijalnih i porodičnih usluga u skladu sa ovim zakonom.

9.Panel za porodični smeštaj funkcioniše u okviru relevantnog odeljenja u Ministarstvu, koji imenuje ministar od pet (5) članova, koji čine tri (3) predstavnika relevantnog odeljenja u Ministarstvu, jedan (1) predstavnik Centra za socijalni rad i jedan (1) predstavnik nevladinih organizacija.

10.Organizacija, dužnosti i odgovornosti Panela za porodični smeštaj utvrđuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

11.Usluge smeštaja se takođe mogu pružati kao integrisane međusektorske socijalne usluge.

12.Pružalac usluga porodičnog smeštaja se nadoknađuje prema ugovoru.

13. Uslovi za dobijanje usluge smeštaja, vrste smeštaja, vrste i broj postavljenih korisnika, kao i druga pitanja u vezi sa smeštanjem, uređuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 23.

Pružaoци usluga porodičnog smeštaja

1. Prioritetne usluge porodičnog smeštaja pružaju srodnici porodice kada je to u najboljem interesu korisnika.

2. Usluge porodičnog smeštaja pruža porodica domaćin ili drugo lice koje je ocenjeno kao odgovarajuće, koje je uspešno završilo obuku, kao i ispunjava druge uslove utvrđene zakonom.

3. Porodica, odnosno lice iz st. 1. i 2. ovog člana, dobijaju odgovarajuću obuku, dok pri pružanju usluga i podršku u skladu sa zakonom.

Član 24.

Rezidencijalni smeštaj

1. Rezidencijalni smeštaj je vid zaštite dece bez roditeljskog staranja, odraslih i starih lica bez porodičnog staranja, koji se obezbeđuje kroz stanovanje i zadovoljenje osnovnih životnih potreba, kao i zdravstvenu zaštitu korisnika koji nema uslove za boravak u porodici i kome se ne mogu obezbediti socijalne usluge putem porodičnog smeštaja i porodične usluge.

2. Izuzetno, kada se ne mogu obezbediti drugi vidovi smeštaja i staranja, a postoji hitna potreba deteta za zaštitom, dete se privremeno smešta u rezidencijalni smeštaj za decu.

3. Objekti koji pružaju rezidencijalni smeštaj moraju biti mali i dobro organizovani da štite prava i zadovoljavaju potrebe deteta u objektima koji što više liče na porodično okruženje.

4. Panel za rezidencijalni smeštaj funkcioniše u okviru relevantnog odeljenja u Ministarstvu, koji imenuje ministar od tri (3) člana, koji čine dva (2) predstavnika relevantnog odeljenja u Ministarstvu, jedan (1) predstavnik ustanova za rezidencijalno zbrinjavanje.

5. Panel za rezidencijalni smeštaj na lokalnom nivou funkcioniše u okviru Opštine, koji imenuje Opština od tri (3) člana, koji čine jedan (1) predstavnik relevantne opštinske direkcije, jedan (1) predstavnik Centra za socijalni rad i jedan (1) predstavnik ustanove za rezidencijalno zbrinjavanje.

6. Organizacija, dužnosti i odgovornosti Panela za rezidencijalni uređuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

7. Pored potreba iz st. 1. i 2. ovog člana, obezbeđuje se i pristup obrazovanju i drugi aspekti koji utiču na razvoj psihofizičkih sposobnosti deteta.

8. Usluge rezidencijalnog smeštaja pružaju se korisniku radi pripreme za njegov povratak u biološku porodicu, smeštaja u drugu porodicu, odnosno pripremu za samostalan život, u skladu sa porodičnim resursima, potrebama i najboljim interesom.

9. Prilikom izbora prava korisnika na rezidencijalni smeštaj, nadležni organi ispituju sve druge mogućnosti i vrste usluga van rezidencijalnog smeštaja, a rezidencijalni smeštaj primenjuju kada nema drugih mogućnosti, osim uz posebnu negu o deci do 3 godine starosti.

10. Usluge rezidencijalnog smeštaja može pružati pružalac socijalnih i porodičnih usluga, koji je dobio licencu i saglasnost za pružanje ovih usluga.

11. Uslovi za pružanje rezidencijalnog smeštaja, vrste smeštaja, uslovi smeštaja, vrste i broj postavljenih korisnika, uređuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 25.

Smeštaj u vanrednim situacijama

1.Smeštajem u hitni prihvatni centar, korisniku se obezbeđuje smeštaj i sigurnost na kratak vremenski period, do iznalaženja održivih rešenja za krizne situacije, zadovoljavanja njegovih osnovnih potreba i pristupa drugim uslugama.

2.Uslugu smeštaja u hitnom prihvatnom centru obezbeđuju Ministarstvo i opština, a usluge pružaju ustanove socijalne zaštite, nevladine organizacije i druga licencirana fizička i pravna lica.

Član 26.

Usluge hitnih intervencija

1.Socijalne usluge se mogu pružati u vidu hitnih intervencija u cilju garantovanja sigurnosti u situacijama koje ugrožavaju život, zdravlje i razvoj korisnika i pružaju se 24 časa dnevno.

2.Usluge hitne intervencije obezbeđuju Ministarstvo i opštine, a Centar za socijalni rad ih pruža u saradnji sa drugim nadležnim organima i akterima.

Član 27.

Usvojenje i postupak

1.Usvojenje je osnovni trajni oblik pravne i porodične zaštite, koja se pruža detetu bez roditeljskog staranja, što podrazumeva trajni prenos roditeljskih prava i obaveza na usvojitelja/usvojitelje.

2.Usvojenje je dozvoljeno ako služi najboljem interesu deteta i ako se očekuje da će se između usvojitelja i deteta uspostaviti odnos roditelj-dete, što podrazumeva uspostavljanje istih prava i obaveza koje postoje između roditelja i deteta.

3.Socijalne i porodične usluge u postupku usvojenja pruža Organ starateljstva za stručnu procenu potreba potencijalnog deteta za usvojenjem i stručnu procenu potencijalnih usvojitelja, kao i njihove podobnosti za usvojenje deteta, pre nego što sud donese odluku.

4.Organ starateljstva priprema i daje stručno mišljenje prilikom donošenja odluke suda o usvojenju.

5.Panel za usvojenje daje stručno mišljenje o lokalnom usvojenju i saglasnosti za međunarodno usvojenje deteta, koja saglasnost se dostavlja sudu pre donošenja sudske odluke.

6.Panel za usvojenje vodi registar dece i porodica koje je ocenio Organ starateljstva i koji ispunjavaju uslove za usvojenje.

7.Panel za usvojenje funkcioniše u okviru relevantnog odeljenja u Ministarstvu, koji imenuje ministar od pet (5) članova, koji čine tri (3) predstavnika relevantnog odeljenja u Ministarstvu, jedan (1) predstavnik Centra za socijalni rad i jedan (1) predstavnik nevladinih organizacija.

8.Organizacija, dužnosti i odgovornosti Panela za usvojenje utvrđuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

9.Postupak za pružanje socijalnih i porodičnih usluga u procesu usvajanja uređuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 28.

Nadgledani samostalan život i osposobljavanje za samostalan život i rad

1.Nadgledani samostalni život je vid zaštite i alternativnog staranja kao nastavak podrške detetu koje je bilo deo bilo kog vida alternativnog staranja u jačanju njegovih veština za samostalan život u

bezbednom i podržavajućem okruženju.

2.Samostalni život pod nadzorom, kao usluga, za vreme boravka u porodičnom i rezidencijalnom smeštaju, pružaju nevladine organizacije, fizička i pravna lica sa stručnim kapacitetima za pružanje usluga.

3.Nadgledani samostalni život je 24-časovna usluga svakog dana u nedelji koja se može pružiti kratkoročno ili dugoročno.

4.Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad ima i lice sa invaliditetom u skladu sa zakonom.

5.Ovo pravo u prvom stepenu uživa dete do 18 godina.

6.Punoletnom licu koje je zbog invaliditeta nije u stanju da radi i koje nema dovoljna finansijska sredstva za svoje životne troškove, pružaće se institucionalna i socijalna podrška do prestanka takvog stanja.

7.Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad mogu ostvariti i starija lica, ako iz određenih razloga nisu mogla da završe obuku za samostalan život.

8.Mladi mogu da ostvare pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad tek nakon procene stručne komisije, osim alternativnog staranja i za koje nije pronađeno rešenje nakon dugotrajnog staranja, nakon punoletstva, nastaviće da primaju institucionalnu i socijalnu podršku najmanje naredne tri godine,

9.Po isteku trogodišnjeg perioda, podrška se može nastaviti na određeni period, za posebne slučajeve nakon ponovne procene potreba pojedinca od strane nadležnog organa, ali ne starijeg od 26 godina. Ova podrška će se i dalje pružati do 26. godine, ako je u fazi školovanja.

10.Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad korisnicima se obezbeđuje preko relevantnog pružaoca usluga.

11.Postupak za utvrđivanje činjeničnog stanja i postojanja osnova za ostvarivanje prava na osposobljavanje za samostalan život i rad, sprovodi Organ starateljstva.

12.Lice osposobljeno za samostalan život i rad ima pravo na novčanu naknadu za vreme zaposlenja.

13.Postupak utvrđivanja činjeničnog stanja i postojanja osnova za ostvarivanje prava na osposobljavanje za samostalan život i rad mora započeti najkasnije sa navršениh 16 godina života, a sprovodi ga stručno Organ starateljstva u saradnji sa zakonskim starateljom, porodicom domaćinom ili rezidencijalnom ustanovom.

14.Organ starateljstva utvrđuje relevantne kategorije za dete i mladog koji će koristiti ovaj vid podrške.

15.Pružanje socijalnih i porodičnih usluga u postupku podrške samostalnom i nadgledanom životu i osposobljavanju za samostalan život i rad uređuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

POGLAVLJE IV. KORISNICI SOCIJALNIH USLUGA

Član 29. Korisnici prava iz socijalnih usluga

1.Korisnici socijalnih usluga su državljani Republike Kosovo sa prebivalištem ili boravištem na teritoriji

Republike Kosovo, ili bilo koje drugo lice koje se iz bilo kog razloga nalazi na teritoriji Republike Kosovo, koje se nalazi u stanju potrebe, uživa pravo, ne ograničavajući se na sledeće slučajeve:

1.1.dete:

- 1.1.1.bez roditeljskog staranja;
- 1.1.2.zanemareno;
- 1.1.3.zlostavljano;
- 1.1.4.u sukobu ili kontaktu sa zakonom;
- 1.1.5.čiji razvoj ometaju porodične prilike;
- 1.1.6.sa dugotrajnim fizičkim, mentalnim, intelektualnim ili senzornim invaliditetom;
- 1.1.7.žrtva nasilja u porodici, rodno zasnovanog i drugih oblika nasilja;
- 1.1.8.žrtva trgovine ljudima;
- 1.1.9.žrtva zloupotrebe opojnih droga, psihoaktivnih supstanci i drugih oblika zavisnosti;
- 1.1.10.uključeno u težak rad;
- 1.1.11.bez pratnje, kao tokom migracije, raseljavanja usled ratova ili zemljotresa;
- 1.1.12.ili kome je zbog posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

1.2.punoletno lice:

- 1.2.1.sa dugotrajnim fizičkim, mentalnim, intelektualnim ili senzornim invaliditetom;
- 1.2.2.materijalno nesigurno i u stanju siromaštva;
- 1.2.3.odraslo i starije lice bez porodičnog staranja;
- 1.2.4.sa poremećajem u ponašanju;
- 1.2.5.žrtva nasilja u porodici, rodno zasnovanog i drugih oblika nasilja i zlostavljanja;
- 1.2.6.žrtva trgovine ljudima;
- 1.2.7.korisnik narkotika, psihoaktivnih supstanci i drugih oblika zavisnosti;
- 1.2.8.beskućnik;
- 1.2.9.kome je zbog posebnih okolnosti potreban odgovarajući vid socijalne usluge;
- 1.2.10.mladi roditelj u stanju potrebe sa decom do 3 godine, a po potrebi i posle ovog uzrasta.

2.Strani državljani ili lica bez državljanstva mogu ostvariti prava iz stava 1. ovog člana u skladu sa zakonom.

Član 30.

Dete korisnik socijalnih usluga

1.Dete korisnik socijalne usluge obuhvata dete:

1.1.bez roditeljskog staranja, koje je bez oba roditelja, nepoznatih roditelja, koje su napustili roditelji, roditelja kojima je oduzeto pravo da žive sa detetom, roditelja koji su lišeni roditeljskog prava i dete roditelja koji su sprečeni da obavljaju roditeljske dužnosti kao što su zatvorenici, hospitalizovani, u bekstvu, na privremenom radu u inostranstvu, dete nestalih roditelja, dete roditelja sa teškim psihičkim oboljenjima ili smetnjama, kao i dete bez doma;

1.2.koje je zanemareno, kojem je zbog nedovoljnog nadzora i staranja roditelja ili staratelja, te negativnog uticaja životne sredine, potrebna zaštita;

1.3.koje je odustalo redovnog od školovanja i obrazovanja, koje je u sukobu sa zakonom i koje svojim ponašanjem krši opšte prihvaćene norme, uključujući i dete ispod starosne granice za krivičnu odgovornost;

1.4.čiji razvoj je ometan porodičnim prilikama, čiji roditelji nisu u mogućnosti da mu obezbede normalne uslove za fizički, psihički i emocionalni razvoj, kao ni propisno obrazovanje;

1.5.sa invaliditetom;

1.6.žrtva porodičnog, rodno zasnovanog nasilja i drugih oblika nasilja, žrtva fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i koje je pretrpelo fizičku, psihičku štetu ili povredu njegovih prava i sloboda, po načelu ravnopravnosti u sferi javnog ili privatnog života;

1.7.žrtva trgovine ljudima, koja je oteto, sakriveno, prevezeno ili nasilno prihvaćeno u cilju iskorišćavanja, čak i ako nije upotrebljeno nikakvo sredstvo pretnje ili upotrebe sile, prinude, prevare, laži ili sličnog oblika, bez obzira da li je dete dalo ili nije dalo pristanak dobrovoljno ili putem prevare i obmane;

1.8.žrtva zloupotrebe opojnih droga, psihoaktivnih supstanci i drugih oblika zavisnosti, koje usled zavisnosti, negativnih društvenih uticaja i poremećaja šteti i ugrožava njegovo zdravlje i život;

1.9.državljanin Republike Kosovo i strano dete koje nije u pratnji punoletnog lica, koje je pre ulaska u Republiku Kosovo nije u pratnji roditelja ili zakonskog staratelja, ili ono dete koje ostaje bez pratnje roditelja, nakon ulaska na teritoriju Republike Kosovo;

1.10.kome je zbog posebnih okolnosti neophodan odgovarajući vid socijalne zaštite zbog siromaštva, bekstva, izbeglištva, ratnog stanja, prinudne migracije, smrti jednog ili više članova porodice, povratka sa lečenja, otpusta iz ustanove ili iz drugih nepredviđenih okolnosti.

Član 31.

Punoletno i starije lice korisnici socijalnih usluga

1.Korisnik socijalnih usluga je punoletno i starije lice:

1.1.sa fizičkim, mentalnim i intelektualnim ili senzornim invaliditetom sa dugoročnim oštećenjima, bez porodičnog staranja;

1.2.koje je zbog nesposobnosti za rasuđivanje potpuno ili delimično nesposobno da se stara o svojim pravima i interesima;

1.3.koje svojim grubim postupcima ugrožava svoja prava i interese ili prava i interese drugih

lica zbog dijagnostikovane bolesti, nesposobnosti za rasuđivanje, zastoja u psihičkom razvoju ili zloupotrebe alkohola ili opojnih droga;

1.4.materijalno neobezbeđeno, odnosno lice u stanju siromaštva koje je kvalifikovano za garantovanu minimalnu naknadu;

1.5.starije od 65 godina bez porodičnog staranja, koje zbog trajnih promena psiho-socijalnog ili zdravstvenog stanja ne može da podmiri osnovne životne potrebe i koje nema člana porodice ili srodnika koji su po zakonu dužni da se o njemu staraju, ili iz određenih razloga nisu u stanju da ispune dužnost staranja;

1.6.sa invaliditetom i zanemareno;

1.7.sa invaliditetom i zlostavljano;

1.8.sa invaliditetom i bez pratnje kao tokom migracije, raseljavanja usled ratova i zemljotresa;

1.9.sa invaliditetom kojem je zbog posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite;

1.10.sa invaliditetom, koje zbog trajnih promena psiho-socijalnog ili zdravstvenog stanja ne može da zadovolji osnovne životne potrebe i koje nema člana porodice ili srodnike koji su po zakonu dužni da se njemu staraju, ili iz određenih razloga nisu u stanju da ispune dužnost staranja;

1.11.sa poremećajem u ponašanju, koje nije orijentisano na rad, već na lutanje, prosjačenje, prostituciju i druge negativne vidove društvenog ponašanja;

1.12.žrtva nasilja u porodici, rodno zasnovanog nasilja ili drugih oblika nasilja koje je pretrpela fizičku, psihičku, seksualnu ili ekonomsku štetu ili patnju, koja ozbiljno sprečava lice da uživa svoja prava i slobode, po načelu ravnopravnosti u sferi javnog i privatnog života;

1.13.žrtva trgovine ljudima, koje je oteto, sakriveno, prisilno prevezeno ili odvedeno pretnjom ili upotrebom sile ili prevarom i drugim oblicima prinude ili prevare;

1.14.žrtva zloupotrebe opojnih droga, psihoaktivnih i drugih oblika zavisnosti koji su ga doveli u stanje socijalne potrebe;

1.15.beskućnik, koje nema prebivalište niti sredstva kojima bi mogao da obezbedi smeštaj, a privremeno se nalazi u mestu određenom za prihvatanje ili boravi na javnim mestima ili na drugim mestima koja nisu predviđena za boravak;

1.16.kome je zbog posebnih okolnosti potreban odgovarajući vid socijalne zaštite zbog siromaštva, elementarnih nepogoda, bekstva, ratnog stanja, doživljene prisilne migracije, smrti jednog ili više članova porodice, povratka sa lečenja, otpusta iz ustanove ili drugih nepredviđenih okolnosti.

POGLAVLJE V. NADLEŽNOSTI JAVNIH, PRIVATNIH USTANOVA I NEVLADINIH ORGANIZACIJA

Član 32. Uloga Ministarstva

1.Izrađuje i sprovodi politike socijalnih i porodičnih usluga, kao i zaštite dece.

2. Razvija unapređenje ljudskih resursa za stručnjake socijalnih i porodičnih službi.
3. Licencira fizička i pravna lica, pružaoce socijalnih usluga i odgovorno je za osnivanje ustanova socijalne i rezidencijalne zaštite za pružanje socijalnih i porodičnih usluga.
4. Izrađuje i odgovoran je za pripremu minimalnih standarda i Etičkog kodeksa za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga.
5. Nadzire i prati pružanje socijalnih i porodičnih usluga od strane ustanova javnog sektora, nevladinih organizacija i licenciranih privatnih pružalaca.

Član 33. Uloga Opštine

1. Opština pruža socijalne i porodične usluge preko ustanova socijalnih i porodičnih usluga.
2. Opština sprovodi minimalne standarde i druge normativne akte za pružanje socijalnih i porodičnih usluga koje utvrđuje Ministarstvo.
3. Ministarstvo može da preuzme od opštine nadležnost za pružanje usluga, osim onih koje su utvrđene kao sopstvene nadležnosti opštine u relevantnom Zakonu o lokalnoj samoupravi, u slučaju da ne pružaju kvalitetne socijalne i porodične usluge.
4. Pružaoциma socijalnih i porodičnih usluga, koji ne ispunjavaju prihvatljive standarde za obavljanje usluga, nadležna opštinska direkcija može davati uputstva o merama koje moraju preduzeti za usklađivanje kvaliteta što standardnijih usluga.
5. Nepoštovanje uputstava iz stava 4. ovog člana može rezultirati zabranom daljeg pružanja socijalnih i porodičnih usluga od strane pružaoца.

Član 34. Nevladine organizacije u pružanju socijalnih i porodičnih usluga

1. Nevladine organizacije mogu pružati socijalne i porodične usluge u skladu sa zakonom.
2. Licencirane nevladine organizacije kontinuirano saraduju sa Ministarstvom, nadležnim opštinskim direkcijama i Centrima za socijalni rad u cilju pružanja socijalnih i porodičnih usluga.
3. Nevladine organizacije iz stava 1. ovog člana omogućavaju uvid u dokumentaciju i evidenciju organizacije, kao i podatke o korisnicima socijalnih i porodičnih usluga po zahtevu Ministarstva i Centra za socijalni rad u skladu sa zakonom.

Član 35. Saradnja Ministarstva sa drugim subjektima

1. Ministarstvo daje predloge, sugestije i savete Vladi u vezi sa razvojem politika koje se odnose na socijalne i porodične usluge.
2. Ministarstvo saraduje sa opštinama, akademskim jedinicama, drugim ministarstvima i sa zainteresovanim stranama na održavanju nivoa i napretka socijalnih i porodičnih usluga.

Član 36. Stručni savet za socijalne i porodične usluge

1. Stručni savet za socijalne i porodične usluge (u daljem tekstu: Savet) licencira pojedinačne pružaoce socijalnih i porodičnih usluga, izrađuje programe kontinuiranog stručnog usavršavanja

za pružaoce socijalnih usluga, kao i savetuje ministra u utvrđivanju prioriteta Ministarstva u oblasti socijalnih usluga.

2.Kriterijumi i način licenciranja pojedinačnih stručnjaka koji pružaju socijalne usluge uređuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

3.Ministar imenuje Savet, koji se sastoji od sedam (7) članova i njihovih zamenika. Članovi Saveta i zamenici članova imenuju se na period od četiri (4) godine.

4.Ministar imenuje članove i zamenike članova Saveta i reda: Ministarstva četiri (4) člana i zamenika člana; univerziteta jednog (1) člana i jednog (1) zamenika člana; nevladinih organizacija licenciranih u oblasti socijalnih usluga jednog (1) člana i jednog (1) zamenika člana; Centara za socijalni rad jednog (1) člana i jednog (1) zamenika člana.

5.Savet odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova.

6.Predsedavajućeg Saveta biraju članovi Saveta tajnim glasanjem većinom glasova od ukupnog broja članova Saveta, na konstitutivnoj sednici.

7.Za obavljanje administrativno-tehničkih poslova za Savet, Ministarstvo imenuje službenike iz reda zaposlenih u Ministarstvu.

8.Za rad u Savetu, predsedavajući i članovi dobijaju naknadu u skladu sa važećim zakonom.

9.Protiv odluke Saveta može se pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom.

10.Organizovanje i funkcionisanje Saveta utvrđuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

POGLAVLJE VI. NADLEŽNOST I POSTUPAK

Član 37. Stvarna nadležnost

1.Za ostvarivanje prava iz socijalnih i porodičnih usluga utvrđenih zakonom odlučuje Centar za socijalni rad.

2.Protiv odluke Centra za socijalni rad, nezadovoljna stranka može izjaviti žalbu nadležnoj Komisiji za žalbe, koju čine tri (3) člana, predstavnici relevantnog odeljenja za socijalnu zaštitu u Ministarstvu.

3.Žalba ne odlaže izvršenje odluke.

4.Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, primenjuju se odredbe Zakona o opštem upravnom postupku.

Član 38. Mesna nadležnost

1.Za ostvarivanje prava iz socijalnih i porodičnih usluga, nadležan je Centar za socijalni rad na čijoj teritoriji stranka ima prebivalište.

2.Ako stranka nema određeno prebivalište na teritoriji Republike Kosovo, mesna nadležnost se utvrđuje prema mestu gde se stranka nalazi.

3.Ako se prebivalište ili boravište stranke ne može utvrditi, primenjuju se odredbe Zakona o opštem

upravnom postupku.

4. Mesna nadležnost Centra za socijalni rad u slučaju deteta utvrđuje se prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja.

5. Za dete čiji roditelji žive odvojeno, mesna nadležnost Centra za socijalni rad utvrđuje se prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja kome je dete povereno odlukom suda.

6. Do donošenja odluke iz stava 5. ovog člana mesno nadležan je Centar za socijalni rad prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja kod koga dete živi.

7. Ako je roditeljima koji žive odvojeno oduzeto pravo na čuvanje i staranje o detetu, ili je dete povereno na čuvanje i staranje drugom licu ili domu socijalne službe za dete, nadležan je Centar za socijalni rad prema prebivalištu ili boravištu roditelja pre njihovog odvajanja.

8. Mesna nadležnost Centra za socijalni rad za dete se ne menja ako su roditelji lišeni roditeljskog prava, osim u slučaju usvojenja.

9. Centar za socijalni rad koji je pokrenuo postupak dužan je da, ako se u toku postupka promene okolnosti po kojima je određena mesna nadležnost, bez odlaganja, najkasnije u roku od sedam (7) dana, dostavi spise predmeta nadležnom Centru za socijalni rad.

10. Ako korisnik promeni prebivalište ili boravište, Centar za socijalni rad je dužan da, bez odlaganja, najkasnije u roku od sedam (7) dana, dostavi spise predmeta Centru za socijalni rad nadležnom prema prebivalištu, odnosno boravištu korisnika, koji odlučuje o pravu korišćenja u roku od petnaest (15) dana od dana slanja dokumenata.

11. U slučajevima kada korisnik iz stava 10. ovog člana promeni prebivalište ili boravište preseljenjem van teritorije Kosova, Centar za socijalni rad pokreće međudržavnu saradnju preko nadležnih mehanizama zemlje.

12. Podnosiocu zahteva ili licu koje se zateklo u stanju socijalnog rizika van teritorije njegovog prebivališta, Centar za socijalni rad nadležan za tu teritoriju obezbeđuje odgovarajuće pravo na socijalnu zaštitu.

13. Podnosiocu zahteva, koji nema prebivalište na teritoriji Kosova, mesna nadležnost se utvrđuje prema boravištu.

14. Za podnosioca zahteva sa nepoznatim prebivalištem nadležan je Centar za socijalni rad na čijoj teritoriji je podnet zahtev ili je lice zatečeno.

Član 39.

Sukob nadležnosti i izuzeće

1. O sukobu mesne nadležnosti između Centara za socijalni rad odlučuje Ministarstvo.

2. Ako dođe do sukoba mesne nadležnosti, radnje u postupku koje se ne mogu odlagati sprovodi Centar za socijalni rad koji je prvi pokrenuo postupak.

3. Direktor Centra za socijalni rad odlučuje o izuzeću službenika iz vođenja slučaja.

4. O izuzeću direktora Centra za socijalni rad odlučuje nadležni organ opštine za socijalne usluge.

5. U slučaju izuzeća direktora ili istovremenog izuzeća direktora i stručnog službenika, a Centar za socijalni rad ne može da obavlja svoje poslove i nadležnosti, Ministarstvo, nakon konsultacije i prethodnog obaveštenja, sa relevantnom opštinom, slučaj dodeljuje drugom Centru za socijalni rad.

Član 40. Postupak

1. Postupak za ostvarivanje ovim zakonom utvrđenih prava pokreće se na zahtev lica ili roditelja, usvojitelja, staratelja, korisnika prava i fizičkih i pravnih lica i po službenoj dužnosti.
2. Centar za socijalni rad vodi postupak po službenoj dužnosti kada je to u interesu korisnika, javnom interesu ili kada postoji interes trećih lica.
3. Zahtev za ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana podnosi se na obrascu koji odredi nadležni organ.

Član 41. Odgovornost podnosioca zahteva za verodostojnost podataka iz zahteva

1. Podnosilac zahteva je odgovoran za verodostojnost podataka iz zahteva.
2. Podnosilac zahteva, odnosno njegov zakonski zastupnik, staratelj ili punomoćnik, dužan je da obavesti nadležni Centar za socijalni rad o svakoj promeni činjenica ili okolnosti koje se odnose na ostvarivanje prava i koje su bile osnovne za priznavanje prava na socijalnu uslugu službi, najkasnije u roku od petnaest (15) dana od dana javljanja tih promena.
3. Ako podnosilac zahteva, odnosno njegov zakonski zastupnik ili staratelj ne postupi u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana, prestaje mu pravo na zastupanje.

Član 42. Stručna pomoć

1. Pre odlučivanja o pravima na socijalne usluge, Centar za socijalni rad pruža licu stručnu pomoć prilikom podnošenja zahteva, usmerava i pomaže u ostvarivanju prava.
2. Centar za socijalni rad utvrđuje potrebu za ostvarivanjem prava u korišćenju socijalnih usluga na osnovu neposredne evaluacione posete izvršene u kući ili stanu korisnika.
3. Centar za socijalni rad utvrđuje stanje potrebe korisnika prava na socijalnu uslugu na osnovu neposredne evaluacione posete izvršene u kući ili stanu korisnika, u roku od trideset (30) dana.

Član 43. Odlučivanje o zahtevu korisnika

1. Prilikom odlučivanja o zahtevu korisnika za dobijanje prava iz ovog zakona, Centar za socijalni rad je dužan da proceni opšte stanje socijalnog rizika i potrebe pojedinca u porodici, te može utvrditi i druga prava koja na odgovarajući način zadovoljavaju potrebe korisnika i doneti odluku.
2. Centar za socijalni rad je dužan da u postupku ostvarivanja prava iz socijalnih i porodičnih usluga sačini pojedinačni plan i plan aktivnosti u postupanju i da utvrdi cilj koji se želi postići, da preduzme neophodne aktivnosti kako bi selice u stanju potrebe osposobilo da se stara o sebi i članovima porodice.
3. Postupak za ostvarivanje prava iz socijalnih i porodičnih usluga je hitan, i u tom slučaju Centar za socijalni rad mora doneti odluku o zahtevu u roku od petnaest (15) dana.
4. Ako je potrebno sprovesti poseban postupak procene, Centar je dužan da u roku od trideset (30) dana od dana prijema redovnog zahteva, odnosno sprovođenja postupka po službenoj dužnosti donese odluku.

5.U hitnim slučajevima kao što je preduzimanje mera u cilju izbegavanja neposredne opasnosti osnovnih životnih potreba po život i zdravlje pojedinaca, a posebno deteta, Centar za socijalni rad preduzima radnje za hitno pružanje relevantne usluge u skladu sa zakonom.

6.U slučaju iz stava 5. ovog člana, odluka o pružanju hitne usluge donosi se u pisanoj formi u roku od osam (8) dana.

Član 44. **Direktno ugovaranje korišćenja usluga**

1.Korisnik ili njegov zakonski zastupnik, staratelj ili zakonom određeno odgovorno lice, može direktno izabrati pružaoca usluge i zaključiti ugovor o korišćenju usluga, ako u potpunosti snosi troškove pružaoca usluge.

2.Izuzetno od stava 1. ovog člana, pružaoci usluga se ne mogu neposredno izabrati za smeštaj:

2.1.deteta u rezidencijalnom smeštaju;

2.2.lica lišenog poslovne sposobnosti.

3.Usluge iz stava 2. ovog člana koriste se na osnovu odluke Centra za socijalni rad, odnosno odluke suda u skladu sa zakonom.

Član 45. **Veštačenje**

1.Ako se u postupku ostvarivanja prava od strane socijalnih i porodičnih službi mora proceniti radna sposobnost, odnosno postojanje trajnih ili privremenih promena u zdravstvenom stanju i vrsta stepena dugotrajnog fizičkog, psihičkog, intelektualnog ili sezornog oštećenja, Centar a socijalni rad može zatražiti veštačenje od nadležnih organa.

2. U slučaju da je stranka nezadovoljna odlukom Centra za socijalni rad, ima pravo žalbe nadležnoj Komisiji za žalbe u Ministarstvu u roku od trideset (30) dana od dana prijema odluke.

3.Komisija iz stava 2. ovog člana prilikom razmatranja žalbe i po potrebi može zahtevati odgovarajuće veštačenje od nadležnih organa.

Član 46. **Dostavljanje podataka**

Korisnik je dužan da dostavi tačne lične podatke, podatke o svojim primanjima i materijalnom stanju, kao i o drugim okolnostima od kojih zavisi prihvatanje prava od socijalne i porodične službe.

Član 47. **Razmatranje prava i usluga**

Centar za socijalni rad najmanje jednom godišnje razmatra postojanje činjenica i okolnosti za priznavanje prava na ostvarivanje socijalnih i porodičnih usluga i procenu novih okolnosti od kojih zavisi ostvarivanje prava i usluga.

POGLAVLJE VII. USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE

Član 48. Osnivanje

- 1.Ustanovu socijalne zaštite osniva Ministarstvo, opština ili drugo fizičko ili pravno lice u skladu sa zakonom.
- 2.Ako ustanovu osniva više subjekata iz stava 1. ovog člana, međusobni odnosi za prava i obaveze osnivača uređuju se ugovorom ili sporazumom.
- 3.Ustanova socijalne zaštite, čiji je osnivač centralni ili opštinski organ, osniva se kao javna ustanova.
- 4.Osnivač javne ustanove u vlasništvu Republike Kosovo je Vlada.
- 5.Osnivač javne ustanove u vlasništvu opštine je Skupština opštine.
- 6.Statut je opšti osnovni akt javne ustanove.
- 7.Ustanova socijalne zaštite može doneti i druge opšte akte kojima se uređuju unutrašnji odnosi, organizacija rada, usluge koje pruža i druga pitanja od značaja za obavljanje delatnosti.

Član 49. Uslovi za osnivanje ustanova socijalne zaštite

- 1.Ustanova socijalne zaštite može se osnovati ako ispunjava uslove u pogledu prostora, infrastrukture, opreme, potrebnog broja stručnih i drugih radnika, u zavisnosti od vrste delatnosti koju ustanova obavlja u skladu sa ovim zakonom.
- 2.Minimalni uslovi za osnivanje ustanova socijalne zaštite utvrđuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 50. Štrajk u ustanovama socijalne zaštite

1.Ako se u ustanovi socijalne zaštite organizuje štrajk, u zavisnosti od delatnosti, mora se obezbediti da će se odgovarajuće socijalne usluge e pružati nesmetano i kontinuirano, uključujući posebno izvođenje sledećih poslova:

- 1.1.redovna isplata novčanih primanja korisniku;
- 1.2.smeštaj, ishrana i zdravstvena zaštita korisnika smeštenih u ustanova socijalne zaštite;
- 1.3.pomoć i staranje u kući;
- 1.4.usluge koje se po svojoj prirodi ne mogu odlagati.

Član 51. Upis ustanova

- 1.Ustanove socijalnije i porodičnih usluga upisuju se kao:
 - 1.1.Centar za socijalni rad;
 - 1.2.Porodično savetovalište;

1.3.Ustanova socijalne zaštite za smeštaj i staranje;

1.4.Centar za podršku i staranje;

1.5.Sigurne kuće;

1.6.Ustanova za socijalno staranje za ispunjavanje svakodnevnih potreba i usluga;

1.7.Prihvatni centar za hitne slučajeve.

2.Vrste ustanova iz stava 1. ovog člana mogu se proširiti u skladu sa potrebama Ministarstva, odnosno opštine.

3.Ako je delokrug rada ustanove iz stava 1. ovog člana u nadležnosti dva ili više ministarstava, međusobni odnosi prava i dužnosti ministarstava uređuju se posebnim sporazumom.

Član 52.

Centar za socijalni rad

1.Centar za socijalni rad je opštinska javna upravna i stručna ustanova koju osniva opština uz saglasnost Ministarstva.

2.Svaka opština osniva Centar za socijalni rad.

3.Centar za socijalni rad može imati jednu ili više organizacionih jedinica u okviru opštine.

4.U okviru Centra za socijalni rad osniva se Organ starateljstva, koji funkcioniše kao grupa stručnjaka u skladu sa zakonom, koji je zadužen za zaštitu interesa dece i odraslih.

5.Centrom za socijalni rad rukovodi direktor Centra.

6.Centar za socijalni rad donosi svoj statut u skladu sa zakonom.

7.Organizacija, odgovornosti, vrsta i broj stručnjaka, kao i rad Centra za socijalni rad uređuju se podzakonskim aktom koji predlaže Ministarstvo, a usvaja Vlada.

Član 53.

Nadležnosti Centra za socijalni rad

1.Centar za socijalni rad:

1.1.odlučuje u prvom stepenu o osnovnim i proširenim ovlašćenjima socijalnih službi;

1.2.sprovodi sudske odluke;

1.3.organizuje i direktno pruža socijalne usluge;

1.4.procenjuje potrebe korisnika i planira pružanje usluga;

1.5.pokreće i organizuje preventivne aktivnosti iz oblasti socijalnih usluga;

1.6.utvrđuje u ranoj fazi, prati i analizira probleme korisnika iz oblasti socijalnih usluga;

1.7.sprovodi aktivnosti u oblasti sprečavanja trgovine ljudima, nasilja u porodici, vršnjačkog nasilja i problema zavisnosti;

- 1.8.izdaje uverenje, potvrdu, nalaz na osnovu ocene činjeničnog stanja lica ili porodice;
- 1.9.daje stručna mišljenja i ocene, daje podatke o porodičnim prilikama, predloge i preporuke u sudskim postupcima u vezi sa pravnom porodičnom zaštitom;
- 1.10.primenjuje metode socijalnog rada, vođenje slučajeva, druge stručne metode i koristi usluge savetovališta i drugih stručnih ustanova za pružanje socijalnih usluga korisnicima;
- 1.11.učestvuje kao predstavnička stranka u sudu i drugim državnim organima kada je u pitanju zaštita interesa dece i odraslih koji ne mogu sami da se staraju o svojim pravima i interesima;
- 1.12.vrši nadzor nad porodicama domaćinima i korisnicima usluga porodičnog smeštaja i rezidencijalnog smeštaja;
- 1.13.vodi evidenciju i dokumentaciju o pravima, o pruženim uslugama i preduzetim merama u okviru svoje delatnosti;
- 1.14.obavlja i druge poslove u skladu sa zakonskim odredbama.

2.Centar za socijalni rad, na osnovu javnih ovlašćenja, može obezbediti mere zaštite kroz alternativne oblike staranja deteta koje je odbeglo ili odvojeno od roditelja ili ustanove, obezbeđuje i sprovodi vaspitne mere prema detetu sa poremećajem u ponašanju van svoje porodice ili boravkom u porodici.

Član 54. Porodično savetovalište

- 1.Porodično savetovalište je socijalna služba koja pruža usluge socijalnog i porodičnog savetovanja koje mogu osnovati pravna i fizička lica, a može se osnovati i kao jedinica u okviru Centra za socijalni rad.
- 2.Na teritoriji opštine može postojati jedno ili više porodičnih savetovališta.
- 3.Porodično savetovalište nudi usluge u psiho-socijalnoj oblasti za porodice, sa posebnim fokusom na izgradnju i jačanje porodičnih odnosa.
- 4.Savetovalište saraduje sa svim relevantnim institucijama i akterima u oblasti socijalnih i porodičnih usluga.

Član 55. Nadležnosti porodičnog savetovališta

- 1.Porodično savetovalište nudi savetovanje u sprečavanju i druge stručne poslove koji se odnose na:
 - 1.1.individualni, porodični i grupni savetodavno-terapijski rad;
 - 1.2.vaspitno-obrazovni rad sa korisnicima usluga i zaposlenima u psiho-socijalnom sistemu;
 - 1.3.stručna pomoć institucijama i organizacijama u skladu sa njihovim potrebama;
 - 1.4.promovisanje zdravih odnosa u porodičnom životu.
- 2.Porodično savetovalište obavlja i stručne analitičke poslove iz svog delokruga rada.

Član 56. **Kuća u zajednici**

1. Kuću u zajednici osniva Ministarstvo, opština, pravno ili fizičko lice.
2. Kuća u zajednici osniva se za obavljanje socijalnih usluga van porodice, i to:
 - 2.1. Kuća u zajednici za decu:
 - 2.1.1. Kuća u zajednici za decu bez roditeljskog staranja ili bez porodičnog staranja;
 - 2.1.2. Kuća u zajednici za decu sa invaliditetom bez porodičnog staranja;
 - 2.1.3. Kuća u zajednici za decu sa asocijalnim ponašanjem.
 - 2.2. Kuća u zajednici za odrasle;
 - 2.3. Kuća u zajednici za starije osobe bez porodičnog staranja;
 - 2.4. Kuća u zajednici za osobe sa invaliditetom bez porodičnog staranja.

Član 57. **Kuća u zajednici za decu**

1. Kuća u zajednici za decu osniva se kao:
 - 1.1. Kuća u zajednici za decu bez roditeljskog, koja pruža socijalne usluge van porodice, za decu bez roditelja ili sa roditeljima koji se o njima ne staraju ili zloupotrebljavaju svoje roditeljske dužnosti ili je iz drugih razloga u interesu deteta ili mladog punoletnog lica;
 - 1.2. Kuća u zajednici za decu sa invaliditetom bez roditeljskog staranja, koja detetu sa invaliditetom obezbeđuje smeštaj, ishranu, odeću, rekreativne i kulturno-zabavne aktivnosti, radnu terapiju, dok u skladu sa njihovim mogućnostima, vrstu i stepenom invalidnosti pruža podršku u obrazovanju i obuci;
 - 1.3. Kuća u zajednici za decu sa asocijalnim ponašanjem, koja zadovoljava potrebe dece po osnovu izrečene mere porodično-pravne zaštite, školovanje deteta u ustanovi za zaštitu i vaspitanje, odnosno za smeštaj i pružanje usluga zaštite van porodice i obrazovne usluge za decu i mlada punoletna lica sa asocijalnim ponašanjem.

Član 58. **Kuća u zajednici za odrasle i starije osobe**

1. Kuća u zajednici za odrasle i starije osobe osniva se kao:
 - 1.1. Ustanova za starije osobe bez porodičnog staranja, koja pruža usluge zaštite van porodice za lica sa invaliditetom za koje se zbog trajnih promena zdravstvenog stanja i invaliditeta smatra da je potrebna stalna podrška i staranje;
 - 1.2. Ustanova za lica sa intelektualnim invaliditetom, koja pruža usluge zaštite van porodice, licu kome se zaštita ne može pružiti u njegovoj porodici ili na drugi način obezbediti.

Član 59. **Pružaoци usluga kućne podrške i staranja**

1. Starim, nemoćnim i osobama sa invaliditetom nude se usluge podrške i staranje i obezbeđuju im

se neophodni kućni poslovi i staranje u njihovim kućama.

2. Detetu sa invaliditetom i detetu sa teškim hroničnim oboljenjima pružaju se usluge i podrška i obezbeđuje staranje u njihovim kućama.

3. Usluge podrške i staranja u kući mogu ustanoviti ustanove socijalne zaštite, nevladine organizacije ili domaća i strana fizička i pravna lica u skladu sa zakonom.

Član 60. Prihvatišta

1. Ministarstvo, opština, nevladine organizacije i fizička i pravna lica mogu osnovati prihvatilište radi pružanja smeštaja, zaštite i pružanja privremenih usluga za dete bez roditeljskog staranja, žrtvu nasilja u porodici, trgovine ljudima ili bilo kog drugog oblika nasilja i zaštite utvrđeno zakonodavstvom.

2. Opština, nevladina organizacija, fizička ili pravna lica ne mogu osnovati prihvatilišta za lica u stanju socijalne potrebe bez dozvole Ministarstva.

3. Prihvatilišta nude bezbedan smeštaj, usluge zaštite, rehabilitacije, reintegracije i pružanje specijalizovane podrške žrtvi nasilja iz stava 1. ovog člana, prilagođavajući se njihovim specifičnim potrebama.

4. Specijalizovane usluge uključuju, ali nisu ograničene na, psihološko savetovanje, zdravstvenu zaštitu i pravno savetovanje.

5. Prihvatilišta saraduju sa ustanovama iz socijalnog, psiho-socijalnog, obrazovnog i zdravstvenog sistema, policijom, tužilaštvom i sudovima.

6. Rad u prihvatilištima odvija se po principu hitnog i privremenog smeštaja.

7. Moraju se preduzeti sve mere da se žrtve iz stava 1. ovog člana vrate svojim porodicama ili drugim oblicima zaštite, u skladu sa najboljim interesom žrtve, obezbeđujući im bezbednu i održivu reintegraciju.

8. U postupku smeštaja, rada i drugim merama u prihvatilištu shodno se primenjuju odredbe relevantnog zakonodavstva na snazi.

9. Osnivanje, organizacija i funkcionisanje Kuća za zaštitu dece utvrđuju se relevantnim Zakonom o dečijoj zaštiti.

Član 61. Dnevni centri

1. Dnevni centri se osnivaju za dnevno staranje i dnevne usluge u zajednici.

2. Dnevni centar iz stava 1. ovog člana može osnovati Ministarstvo, opština, nevladine organizacije, fizičko ili pravno lice u skladu sa zakonom.

3. Dnevni centri za dnevno staranje i socijalne usluge su:

3.1. Dnevni centri za decu;

3.2. Dnevni centri za odrasle i starije osobe;

3.3. Centar za specijalizovane socijalne usluge.

4. Organizacija i delokrug rada Dnevnih centara uređuje se podzakonskim aktom koji predlaže Ministarstvo, a usvaja Vlada.

Član 62. **Prihvatni centar**

1. Za kratkotrajno zbrinjavanje napuštene dece, dece sa smetnjama u ponašanju, odraslih sa negativnim socijalnim ponašanjem, trudnica i majki sa decom do jedne godine, kojima je zbog materijalne nesigurnosti, nerešenog stambenog pitanja, poremećenih porodičnih odnosa, i sličnih situacija, potrebno privremeno zbrinjavanje, kao i drugim licima kojima je potrebna hitna socijalna zaštita, Ministarstvo osniva Prihvatni centar.

2. Sedište Prihvatnog centra je u Prištini.

3. U prihvatnom centru se obavlja dijagnostičko-opservacioni tretman, kao i pružanje neophodnih mera zaštite, kao i primena zdravstveno-higijenskih, vaspitno-obrazovanih i psiho-socijalnih mera za zadovoljavanje egzistencijalnih i drugih potreba korisnika.

4. Boravak u prihvatnom centru može trajati do petnaest (15) dana, dok samo u posebnim situacijama može trajati do trideset (30) dana, ako to zahteva postupak pronalaženja adekvatnog oblika zbrinjavanja.

5. Organizacija i delokrug rada Prihvatnog centra uređuje se podzakonskim aktom koji predlaže Ministarstvo, a usvaja Vlada.

Član 63. **Smeštaj u starateljskoj ustanovi**

1. Prijem lica u ustanovu i otpuštanje vrši se na način utvrđen opštim aktom ustanove i postupcima koje utvrđuje Ministarstvo.

2. Ustanova je dužna da primi na smeštaj lica koja upućuje Centar za socijalni rad ili drugi nadležni organ.

3. Izuzetno od stava 2. ovog člana, ustanova može odbiti prijem upućenih lica u slučaju da su kapaciteti popunjeni i u slučaju kada zbog svoje delatnosti nije u mogućnosti da pruži relevantne usluge korisnicima.

4. U slučaju odbijanja, starateljska ustanova daje obrazložen odgovor u pisanoj formi.

5. Starateljska ustanova u koju je dete, odrasla i starija osoba smeštena odlukom Organa starateljstva, obaveštava Organ starateljstva o svim pitanjima od značaja za život, zdravlje, obrazovanje, školovanje lica na staranju, i mogući otpust iz ustanove.

6. Za smeštaj u svim vidovima rezidencijalnog smeštaja odlučuje Centar za socijalni rad na čijoj teritoriji lice ima prebivalište ili boravište.

7. Centar za socijalni rad, koji je lice smestio u bilo koji oblik zbrinjavanja, traži izveštaj i prati pružanje staranja u rezidencijalnom smeštaju.

Član 64. **Prestanak delatnosti pružalaca usluga rezidencijalnog smeštaja**

Osnivači usluga za smeštaj dužni su da obaveste Centar za socijalni rad, Ministarstvo kao i korisnike, odnosno njihove zakonske zastupnike, najmanje šest meseci pre donošenja odluke o prestanku uslužne delatnosti.

POGLAVLJE VIII.
STRUČNI RADNIK U SOCIJALNIM I PORODIČNIM SLUŽBAMA

Član 65.

Stručni radnici u ustanovama socijalne zaštite i pružaoci socijalnih usluga

- 1.U ustanovama socijalne zaštite, odnosno kod pružaoca socijalne usluge, stručne poslove obavlja socijalni radnik, pravnik, psiholog, sociolog, pedagog i druga lica u skladu sa zakonom.
- 2.Stručnjaci iz stava 1. ovog člana obavljaju svoje dužnosti objektivno, nezavisno, nepristrasno i dužni su da se pridržavaju načelima čuvanja profesionalne tajne u vezi sa prikupljenim informacijama, drugim nalazima za koje saznaju prilikom obavljanja dužnosti i nediskriminatornim praksama, u skladu sa etičkim kodeksom, zakonom i relevantnim podzakonskim aktima.
- 3.Stručni rad u socijalnoj službi u Centru za socijalni rad obavljaju socijalni radnici, pravnik, psiholog, sociolog i pedagog.
- 4.Stručni radnici u drugim uslužnim ustanovama i drugim pružaocima socijalnih usluga, stručni rad pored radnika iz stava 3. ovog člana obavljaju i logoped, medicinska sestra, fizioterapeut i vaspitač, dok mogu ih obavljati i drugi stručni radnici odgovarajućeg obrazovanja, u zavisnosti od ustanove za socijalne usluge ili druge vrste socijalnih usluga drugog pružaoca.
- 5.Stručni radnici su dužni da čuvaju tajnim sva saznanja o ličnom i porodičnom životu korisnika, dok čuvanje poslovne tajne obavezuje i druge radnike ustanova socijalne zaštite i druge pružaocce usluga.
- 6.Nepoštovanje poverljivosti od strane odgovornog službenika i svakog drugog lica koje prima prijave u javnom interesu smatraće se kao povreda radnih obaveza.
- 7.Socijalne i porodične usluge za dobrobit zajednice mogu pružati i volonteri.
- 8.Ministar donosi podzakonski akt za utvrđivanje socijalnih i porodičnih usluga koje pružaju volonteri.

Član 66.

Obrada ličnih podataka

Svaka obrada ličnih podataka, uključujući razmenu ili prenos ličnih podataka od strane pružalaca socijalnih i porodičnih usluga, vršiće se u skladu sa relevantnim Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

Član 67.

Stručno usavršavanje radnika socijalnih službi

- 1.Stručni radnici u oblasti socijalne zaštite imaju pravo i obavezu da kontinuirano pohađaju stručno usavršavanje.
- 2.Ustanova socijalne zaštite, odnosno pružalac socijalnih usluga dužan je da stručnom radniku obezbedi stručno usavršavanje u skladu sa zakonom.

POGLAVLJE IX.
LICENCIRANJE PRUŽAOCA SOCIJALNIH I PORODIČNIH USLUGA

Član 68.

Licenciranje

- 1.Ministarstvo licencira javne ustanove, kao i nevladine organizacije i fizička i pravna lica za pružanje

socijalnih i porodičnih usluga.

2.Licenca iz stava 1. ovog člana izdaje se pružaocu socijalnih i porodičnih usluga na period od tri (3) godine uz mogućnost ponovnog licenciranja svakih pet (5) godina.

Član 69. **Uslovi za izdavanje licence**

1.Pravo na licencu ima ustanova, odnosno pružalac usluge koji:

1.1.je registrovan u skladu sa zakonom;

1.2.ispunjava predviđene uslove u pogledu prostora, infrastrukture, oprema i stručnog kadra;

1.3.ispunjava minimalne standarde predviđene za pružanje socijalnih usluga za koje traži izdavanje licence.

2.Ponovno licenciranje može se ponoviti na zahtev ustanove i pružaoca usluge.

3.Za obnovu licence važe uslovi koji se primenjuju u vreme podnošenja zahteva za obnovu. Postupak za obnove licence mora se sprovesti najkasnije tri (3) meseca pre isteka roka na koji je licenca izdata.

4.Ako nadležni organ u periodu na koji je izdata licenca, utvrdi da ustanova ili pružalac socijalnih i porodičnih usluga više ne ispunjava uslove iz stava 1. ovog člana, sprovede postupak za suspenziju licence.

5.Odlukom o suspenziji utvrđuju se nedostaci u pogledu ispunjavanja uslova iz stava 1. ovog člana i utvrđuje se rok za njihovo otklanjanje.

6.Ustanova i pružalac socijalne i porodične usluge ne može nastaviti as pružanjem usluga za koje je licenca suspendovana do isteka roka za otklanjanje nedostataka.

7.Ministar donosi odluku o oduzimanju licence ustanovi ili pružaocu socijalnih i porodičnih usluga ako u roku utvrđenim od jedinice inspekcijskog nadzora pri Ministarstvu ne otkloni utvrđene nedostatke.

8.Odluka ministra o oduzimanju licence je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

9.Postupak za izdavanje, obnovu, suspenziju i oduzimanje licence utvrđuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 70. **Licenciranje stručnih radnika za dobijanje licence**

1.Stručnom radniku može se izdati licenca za obavljanje profesionalne stručne delatnosti u oblasti socijalnih i porodičnih usluga ako ispunjava utvrđene kriterijume i uslove.

2.Kriterijumi i uslovi za dobijanje licence za pružanje socijalnih i porodičnih usluga od strane stručnih radnika utvrđuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

POGLAVLJE X. NADZOR

Član 71.

Nadzor nad pružaocima socijalnih i porodičnih usluga

- 1.Ministarstvo, preko službenika relevantnog Odeljenja, kao i Opština preko Centra za socijalni rad, vrši nadzor nad pružanjem socijalnih i porodičnih usluga.
- 2.O nadzoru iz stava 1. ovog člana sastavlja se zapisnik.
- 3.Pružaoi socijalnih i porodičnih usluga sarađuju sa službenicima za nadzor i pružaju sve potrebne informacije.
- 4.Službenik za nadzor daje uputstva za mere koje treba preduzeti za usklađivanje kvaliteta usluga sa profesionalnim standardima.

Član 72.

Inspekciji nadzor

- 1.Ministarstvo, preko inspektora, vrši inspekciju nadzor nad pružaocima socijalnih i porodičnih usluga.
- 2.Jedinica za inspekcijski nadzor vrši:
 - 2.1.inspekcijski nadzor nad pružanjem socijalnih i porodičnih usluga utvrđenih zakonom;
 - 2.2.inspekcijski nadzor primene minimalnih standarda u pružanju socijalnih i porodičnih usluga;
 - 2.3.inspekcijski nadzor primene etičkog kodeksa;
 - 2.4.inspekcijski nadzor ostvarivanja prava utvrđenih zakonom;
 - 2.5.nadzor nad sprovođenjem preporuka i izrečenih mera;
 - 2.6.preporučuje preuzimanje direktnih odgovornosti za socijalne i porodične usluge u slučajevima kada opština ne pruži usluge i ne primeni minimalne standarde;
 - 2.7.preporučuje oduzimanje licence za pružanje socijalnih i porodičnih usluga u slučajevima kada fizičko lice, pravno lice ili nevladina organizacija ne pruža usluge i ne sprovodi minimalne standarde.
- 3.U okviru inspekcijskog nadzora nad pružaocima socijalnih i porodičnih usluga, ovlašćeno lice, službenik Ministarstva, može naložiti mere za otklanjanje nedostataka u radu pružaoca usluga i odrediti rok za postupanje po tim merama.
- 4.Način inspekcijskog nadzora nad pružaocima socijalnih i porodičnih usluga utvrđuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 73.

Obaveštenje

- 1.Ukoliko se prilikom inspekcijskog nadzora utvrde povrede od strane ustanova i pružaoca socijalnih i porodičnih usluga prilikom pružanja socijalnih i porodičnih usluga, inspektor o nalazima odmah obaveštava ministra i predsednika opštine i preporučuje ministru preduzimanje mera u skladu sa

zakonom.

2.Ministar, na osnovu izveštaja o inspeksijskom nadzoru, donosi odluku o:

2.1.preuzimanju direktnih odgovornosti za socijalne i porodične usluge u slučajevima kada opština ne pruži usluge;

2.2.zabrani rada za nejavne pružaoce socijalnih usluga;

2.3.zabrani rada za individualne pružaoce socijalnih i porodičnih usluga.

3.U slučaju zabrane rada za nejavne pružaoce socijalnih usluga i individualne pružaoce socijalnih i porodičnih usluga iz stava 2. ovog člana, Ministarstvo obavezuje Opštinu i relevantni Centar za socijalni rad da iznađu alternativnu zaštitu za korisnike usluga.

POGLAVLJE XI. FINANSIRANJE SOCIJALNIH I PORODIČNIH USLUGA

Član 74. Finansiranje

1.Socijalne i porodične usluge finansiraju se iz budžeta Republike Kosova.

2.Socijalne i porodične usluge mogu se podržati razvojni partneri putem javno-privatnog partnerstva i samog učešća korisnika socijalnih i porodičnih usluga.

3.Ministarstvo planira budžet i obezbeđuje sredstva za plaćanje ili materijalne naknade za socijalne i porodične usluge predviđene ovim zakonom, ali ne ograničavajući se na:

3.1. porodice domaćini i dece u porodičnom smeštaju;

3.2.usluge rezidentnog smeštaja;

3.3.usluge podrške za mlade za samostalan život pod nadzorom;

3.4.dnevni boravak;

3.5.pomoć u kući;

3.6.usluge narodne kuhinje;

3.7.odmor i rekreacija;

3.8.podržano stanovanje;

3.9.smeštaj u prihvatnom centru – smeštaj;

3.10.stanovanje za ugrožena lica, u skladu sa zakonom; i

3.11.ostale usluge u skladu sa budžetskim mogućnostima.

4.Opštine planiraju i obezbeđuju budžet za socijalne usluge i finansijska sredstva za plaćanje ili materijalnu naknadu predviđenu zakonom, ali ne ograničavajući se:

4.1.Centar za socijalni rad;

4.2.dnevni boravak;

4.3.porodice domaćini i decu u porodičnom smeštaju;

4.4.usluge rezidentnog smeštaja;

4.5.Kuće u zajednici za decu za decu i odrasle sa invaliditetom, odrasle i starije osobe; i

4.6.ostale opštinske socijalne usluge u skladu sa budžetskim mogućnostima.

5.Opštinsko finansiranje socijalnih i porodičnih usluge uređeno je formulom finansiranja koju utvrđuje resorno Ministarstvo finansija u posebnom grantu za socijalne i porodične usluge u skladu sa relevantnim zakonom o finansijama lokalne samouprave.

Član 75.

Kriterijumi za utvrđivanje naknada za socijalne i porodične usluge

1.Kriterijume za utvrđivanje naknada za socijalne i porodične usluge koje pruža javna ustanova utvrđuje Ministarstvo.

2.Kriterijume za utvrđivanje naknada za socijalne i porodične usluge koje se finansiraju iz budžeta opštine, utvrđuje nadležni organ opštine.

Član 76.

Javno-privatno partnerstvo u pružanju socijalnih i porodičnih usluga

1.Javno-privatno partnerstvo u oblasti socijalnih i porodičnih usluga može se stvoriti kroz saradnju organa javne vlasti i privatnog sektora za podelu obaveza u cilju obezbeđivanja finansiranja, izgradnje, popravke, upravljanja, poslovanja na pružanju socijalnih i porodičnih usluga.

2.Partneri iz javnog sektora mogu biti jedna ili više javnih ustanova koje sklapaju ugovor sa jednim ili više privatnih partnera, u cilju ostvarivanja zajedničkog projekta u oblasti pružanja socijalnih i porodičnih usluga.

3.Javno-privatno partnerstvo u oblasti socijalnih i porodičnih usluga ostvaruje se ako se obezbeđuje kvalitet, usluge su razumne u socijalnom i ekonomskom aspektu i ispunjavaju kriterijume za pružanje socijalnih i porodičnih usluga.

4.Postupak, uslovi i načela ostvarivanja javno-privatnog partnerstva u oblasti socijalnih i porodičnih usluga uređuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

POGLAVLJE XII. EVIDENCIJA

Član 77. Evidencija

1.Svaki korisnik i sve usluge koje se pružaju evidentiraju se u bazi podataka i čuvaju u fizičkim kopijama u ustanovi ili drugim pružaocima relevantnih socijalnih i porodičnih usluga.

2.Čuvanje i obrada podataka za socijalne i porodične usluge vrši se u skladu sa relevantnim zakonom o zaštiti ličnih podataka.

3.Relevantno odeljenje Ministarstva vodi evidenciju ustanova i drugih pružaoca usluga.

4. Vođenje jedinstvene evidencije i dokumentacije korisnika prava, vida, mera i usluga iz socijalnog i porodičnog staranja utvrđuju se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 78. Baza podataka

1. Za potrebe obavljanja delatnosti socijalnih i porodičnih usluga, za planiranje, praćenje stanja, kao i za istraživačko-naučne i statističke svrhe u oblasti socijalnih i porodičnih usluga, Ministarstvo kreira i vodi elektronsku bazu podataka.

2. Elektronska baza podataka mora obuhvatiti i sadržati podatke i informacije, ne ograničavajući se samo na:

- 2.1. prava iz socijalnih i porodičnih usluga;
- 2.2. pružaoce usluga;
- 2.3. korisnike usluga;
- 2.4. finansiranje delatnosti socijalnih i porodičnih usluga;
- 2.5. druge slučajeve u skladu sa zakonom.

3. Relevantno odeljenje Ministarstva vodi elektronsku bazu podataka i opšti informacioni sistem socijalnih i porodičnih usluga.

4. Odeljenje daje ovlašćenja i određuje obim ovlašćenja za pristup u elektronskoj bazi podataka, za upis novih podataka i korišćenje postojećih podataka.

5. Podaci u sistemu socijalnih i porodičnih usluga čuvaju se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita ličnih podataka.

6. Posebne uslove o sadržaju baze podataka, čuvanje, pristup, evidenciju i dokumentaciju, utvrđuje nadležni organ javne uprave.

Član 79. Licenca

1. Licenca za obavljanje delatnosti upisuje se u registar licenciranih pružaoce usluga, koji vodi relevantno odeljenje Ministarstva.

2. Licenca za rad upisuje se u registar licenciranih stručnih radnika, koji vodi relevantno odeljenje Ministarstva.

3. Sadržaj licence uređuje se podzakonskim aktom koji donosi ministar.

Član 80. Pružanje uzajamne pomoći

1. U okviru međunarodnih obaveza, ustanove i pružaoce socijalnih i porodičnih usluga primaju i pružaju uzajamnu pomoć državama kojima je potrebna ova pomoć, te preduzimaju mere za uspostavljanje kontakata u slučajevima kada se ova pomoć traži van teritorije Republike Kosova.

2. Poseban značaj mora posvetiti prekograničnoj saradnji u cilju uspostavljanja i jačanja saradnje za efikasno sprovođenje socijalnih i porodičnih usluga, koje su hitne i međusektorske prirode za lica koja su stanju potrebe i ona koja su ugrožena i bez zaštite.

POGLAVLJE XIII. KAZNE NE ODREDBE

Član 81. Prekršajne odredbe

1.Nadležni sud izriče novčanu kaznu u iznosu od petsto (500) evra do dvadeset hiljada (20.000) evra javnoj ustanovi ili privatnom subjektu kao i relevantnom nadležnom organu javne vlasti, u slučaju da:

1.1.počne sa radom pre nego što nadležni organ utvrdi da su ispunjeni uslovi predviđeni za početak rada u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima;

1.2.ne vodi na propisani način evidenciju i dokumentaciju korisnika, vrste usluga i druga pitanja, ili ako za iste ne šalje izveštaje u skladu sa ovim zakonom;

1.3.nastavi sa radom nakon ispisa obavljanja delatnosti a prema važećem zakonodavstvu;

1.4.pružila usluge smeštaja većeg broj korisnika od kapaciteta koje je nadležni organ potvrdio prilikom utvrđivanja ispunjenosti uslova predviđenih za početak rada u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima;

1.5.vodi postupke na način da ne obezbeđuje pouzdanost podataka i dostojanstva korisnika ili dužnosti čuvanja profesionalne tajne u skladu sa ovim zakonom.

2.Novčanom kaznom od trista (300) evra do dve hiljade (2.000) evra kažnjava se odgovorni službenik javne ustanove, privatnog subjekta kao i relevantnog nadležnog organa javne vlasti u slučajevima kada je odgovoran prema stavu 1. ovog člana.

3.Novčanom kaznom od dvesta (200) evra do (5.000) evra kažnjava se fizičko lice koje pruža relevantne usluge u slučajevima kada je odgovorno prema stavu 1. ovog člana.

POGLAVLJE XIV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 82. Podzakonska akta

1.Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donose se u roku od jedne (1) godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

2.Do donošenja podzakonskih akata predviđenih ovim zakonom primenjuju se važeći podzakonski akti ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 83. Nastavak ostvarivanja nedovršenih prava

1.Postupci za ostvarivanje prava i pružanje socijalnih usluga koji su započeti, a nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po odredbama ovog zakona, osim ako su odredbe zakona koji je bio na snazi povoljniji po lice koje prima usluge.

2.Stupanjem na snagu ovog zakona, postojeći pružaoci socijalnih usluga u Republici Kosovo nastavljaju sa svojim radom, dok su dužni da ispunjavaju obaveze utvrđene ovim zakonom i drugim podzakonskim aktima.

Član 84.
Tečenje roka

Nakon stupanja na snagu ovog zakona, ako teče propisani vremenski, ovaj rok se računa u skladu sa odredbama ovog zakona, osim ako je prethodni rok bio duži ili ako je odredbama ovog zakona drugačije utvrđeno.

Član 85.
Ukidanje

Stupanjem na snagu ovog zakona stavlja ukinjavaju se Zakon br.02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama i Zakon br.04/L-081 o izmeni i dopuni Zakona br.02/L-17 za socijalne i porodične usluge.

Član 86.
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosova.

Zakon br.08/L-255
14. decembar 2023. godine

Proglašeno ukazom Br. DL-206/2023, dana 28.12.2023, od strane Predsednice Republike Kosova Vjosa Osmani-Sadriu